ОПШТИНА КИЧЕВО
www.kicevo.gov.mk
kicevo2025@kicevo.gov.mk
тел. 045/ 22 00 20

KOMUNA E KËRÇOVËS
www.kercova.gov.mk
kicevo2025@kicevo.gov.mk
tel. 045/ 22 00 20

План и Програма
за решавање на проблемот со бездомните животни
на подрачјето на општина ___Кичево_____________

1.Вовед

Надлежност на Општина Кичево е заштита и благосостојба на бездомните животни-кучина со овој план и програма има за цел да се утврдат активностите во рамките на таа надлежност,за третирање на животните скитници,условите,организацијакако и начин на финансирање на програмските активности

Програмата за решавање на проблемот со бездомните животни - третман на бездомни кучиња, односно нерегистрирани и регистрирани кучиња, затекнати на јавни површини без присуство на сопственикот, е во согласност со членовите 26,27,28,29 и член 30 од Законот за заштита и благосостојба на животните („Службен весник на РМ“ бр.149/14;149/15 и 53/16)и обврските на општините кои произлегуваат од истиот закон.

За решавање на проблемот поврзан со зголеменото присуство на бездомните животни, односно за контрола на нивниот број, од страна на Светската здравствена организација, како единствено ефикасени оддржлив е препорачан хуманиот начин на третирање на овие животни, т.е. нивната масовна стерилизација, вакцинација и повторно врќање на територијата од која се заловени.

Општина Кичево секоја година изготвува и реализира програмата со која вршиме заловување и стерилизација/кастрација и вакцинација на бездомните животни, т.е. сите животни дефинирани како слободни на одредена територија. По стерилизацијата/кастрацијата и вакцинацијата на животните истите се враќаат на територијата од којашто биле заловени и каде што продолжуваат да живеат.

По стерилизација/кастрација сите животни се вакцинирани, обележани (ушна маркичка или чип), фотографирани и регистрирани.

2. Основни принципи:

Општина Кичево како основни носители на оваа Програма и релевантни субјекти во решавање на проблемот со бездомните животни на својата територија, се раководат од следните принципи:

Принципи за контитуитет – Програмата, и стратегија.

Универзален принцип– Програмата се надоврзува на сеопфатно третирање и надминување/решавање на проблемите во врска со чувањето на животниод неодговорен однос кон животните, нивно неадекватно чување и неконтролирано размножување, како и напуштање и занемарување, проблем кои се во најголема мерка главен причинител за зголемување бројот на напуштени животни. Од тие причини е клучно да се превземат мерки кои ќе резултираат со зголемување на одговорноста на сопствениците на животни.

Комуналната редарска служба изврши пребројување на терен со што имаме бројка на 500 изброени улични куцина на територијата на општина Кичево.Комуналната редарска служба ќе продолжи да врши контрола на терен за спроведување на обврските на граѓаните согласно Одлуката за комунален ред.

- Обврската за идентификација и регистрација на домашни миленици,
- Нивна заштита од суровост и занемарување, начин на сместување и чување под соодветни услови за секој вид на куче во сопствената дворна површина
- Ќе се забрани непреченото размножување на сопственичките кучиња освен во услови на регистрирана одгледувачница и
- Предвидат санкции за напуштањето миленик

Општина __Кичево__________ во соработка со локалните образовни и социјални институции ќе ги запознава најмладите категории на граѓани со етичките и законски обврски на сопствениците на миленици, преку едукативни предавања.

Принцип на одржливост - Програма воспоставува систем за контрола и со самото тоа намалување на популацијата набездомни кучиња од населението во општините, со кој трајно ќе се реши овој проблем, односно ќе има постојана контрола на него;

Образованието е едно од долгорочните позитивни решенија за контрола на бездомните животни, па затоа од фундаментално значење е промовирање на едукативни кампањи насочени кон промовирање на непречена и конструктивна коегзистенција меѓу луѓето и животните и одговорен однос кон животните. За да се постигнат споменатите резултати, потребно е во овие кампањи покрај сопствениците на животни, да се вклучат сите граѓани (возрасни, млади и деца) со вклучување на сите релевантни чинители (на пример, училиштата и медиумите), како и луѓето кои работат со животни. Главните аспекти се однесуваат на следново:

- Да се воведе концептот на одговорно сопственништво, важноста од стерилизација, вакцинација, идентификација и регистрација;
- Да се поттикнат сопствениците да ги стерилизираат, вакцинираат, да ги идентификуваат и да ги регистрираат своите миленици;
- Да се поттикнат и промовираат најдобрите практики од соседните земји;
- Да се промовира одговорна грижа за „маалските“ бездомни кучиња;
- Да се едуцираат граѓаните и да се промовира почитувањето на биолошките, психолошките и етолошките потреби на милениците;
- Да се поттикнат волонтерството во прифатилиштата за кучиња и одговорното вдомување;
- Да се обесхрабри купувањето на домашни миленици;
- Да се поттикнат луѓето да пријавуваат малтретирање, злоупотреба и убиство на животни до соодветните органи;
- Да се обучат луѓето кои работат со животни (како во прифатилиштата, така и на улиците).

2.1. ***Принцип на соработка*** - Програмата се реализира преку заеднички напори и соработка на релевантните државните и локалните власти, ветеринарните организации, комуналните претпријатија и пред се здруженијата за заштита на животни.

3. Основни цели на програмата:

3.1 Цели[1]

Главната цел на програмата е **контрола над популацијата на бездомните кучињ** во општина___Кичево_________________, ефикасно, одговорно, хумано, трајно надминување на проблемотсо што ќе се гарантира здравствената заштита и јавната безбедност на населението и да се спречи создавање/прилив на нови кучиња на улица преку:

1) спроведување на стратегијата „залови –стерилизирај – вакцинирај –врати“ на бездомните кучиња и сите кучиња кои се затекнати слободни на улица и

---

[1]**КОИ СЕ ПРИЧИНИТЕ за појава на бездомни кучиња? Еве некои:**

• Неодговорно сопственишство;

- Претерано- неконтролирано размножување на миленици
- Напуштање на милениците

• Недостиг на образование за урбаната средина;

• Недостиг на образование за правата на животните;

• Несоодветно управување со (јавни / приватни) прифатилишта

• Непостоење на соодветна законска рамка која ќе ги третира и опфати сите наведени проблеми

2)комплементарност со друг вид мерки предвидени во рамки на Одлука за комунален ред и/или друг вид правни акти во надлежност на општината, со кои ќе се поттикне и дефинира одговорното чување на домашни миленици (забрана за неконтролирано размножување на милениците освен во услови дефинирани со Законот за заштита и благосостојба на животните и забрана за нивно напуштање)

Спроведувањето на оваа програма воспоставува т.е. гарантира минимална и контролирана бројка на напуштени кучиња на јавните места кои ја штитат локацијата од прилив на нови единки (непознати на населението, репродуктивно способни), со што се избегнуваат непријатностите и потешките последици за граѓаните и самите животни.

Напореден сегмент битен за постигнување на правилна контрола на популацијата на бездомни животни **е едукација на населението и промовирање мерки за стерилизација на кучиња од страна на нивните сопственици** во согласност со важечките законски прописи и мерки против напуштање животни (трајно обележување чиповање и регистрација на сопствениците на кучиња, едукација на сопствениците, казнување за неодговорните сопственици).[2]

Изградба на систематска трајна контрола и мониторинг за намалување на бројот на бездомни кучиња, со активно и одговорно учество на сите општествени фактори, особено на здруженијата за заштита на животнида се вдомат.Вратени на локацијата од која се заловени ја чуваат локацијата од миграција на други единки со што се превенираат болести и зарази. Трошоците се еднократни и разумни, нема непотребни трошоци за долготрајно стационирање на животните во прифатилиштата.

Со позитивни законски акти кои ќе го опфатат одговорното сопственишство и примена на системска стерилизација/кастрација, проблемот се решава ефикасно, хумано и трајно.

Напореден сегмент битен за постигнување на правилна контрола на популацијата на бездомни животни **е едукација на населението и промовирање мерки за стерилизација на кучиња од страна на нивните сопственици** во согласност со важечките законски прописи и мерки против напуштање животни (трајно обележување чиповање и регистрација на сопствениците на кучиња, едукација на сопствениците, казнување за неодговорните сопственици).[3]

4. ПЛАНИРАНИ АКТИВНОСТИ

Активностите за хумано третирање на бездомни животни на подрачјето на општина Кичево подразбираат:
- заловување на животните,
- нивен транспорт до стационарот,
- прием и преглед од овластен ветеринар,
- лабараториско испитување на животните на одредени болести
- идентификација и водење евиденција,
- овариохистеректомија и орхиектомија,
- постоперативно сместување, лекување и нега
- вакцинација и дехелментација
- повторно враќање на животните на локацијата од каде биле заловени - еутаназија на многу болни и екстремно агресивни животни по средината, доколку не се вдомат

Заловување и транспорт

Процесот на заловување на бездомните кучиња претставува првата процедура која е директно изложена на судот на јавноста. Квалитетот на заловувањето, однесувањето на персоналот кон јавноста и особено кон заловените животни може да даде позитивна слика за целата активност, но од друга страна, некоректно сработено, може да ги траумира животните, изложи на физичка и психолошка болка, а последователно и да предизвика многу несакани реакции од лицата во непосредната околина кои се грижат за кучињата и случајните минувачи. Заради тоа, изборот на персоналот треба да биде соодветен на самата процедура, лицата треба да бидат обучени и сертифицирани за користење на методите за хумано заловување, но пред се да не чувствуваат анимозитет и предрасуди кон бездомните кучиња, како и да се способни да контактираат со луѓето на начин кој нема да ја компромитира акцијата. Поради евиденција, да се сними како тече заловувањето.

Работниците ангажирани за заловување на бездомните животни се опремени со соодветна униформа и средства за лична заштита, како и опрема: соодветно возило и приколка, јамки и мрежи за заловување, пушка (сафари) за привремено успивање со средство за времена парализа - успивање, корпи-кафези за транспорт, околувратници и водилки, соодветни средства и опрема за евиденција и идентификација на заловените животни.

ОПШТИНА КИЧЕВО
www.kicevo.gov.mk
kicevo2025@kicevo.gov.mk
тел. 045/ 22 00 20

KOMUNA E KËRÇOVËS
www.kercova.gov.mk
kicevo2025@kicevo.gov.mk
tel. 045/ 22 00 20

Транспортот од местото на заловување до стационарот ќе се врши со специјално возило опремено со соодветна опрема за сместување на животните. Униформите и возилото треба да се видно обележени со натпис: * Служба за хуман третман и контрола на бездомни животни*.
Општина Кичево во наредниот период планира и изградба на Прифатилиште

По стручниот третман бездомните кучина ке се носат во прифатилиштето кое Општина Кичево ке го геади тековната 2026 година

Секое заловено животно се носи во центар за третирање на бездомните кучиња, каде треба да подложи на клинички преглед, хируршки зафат – стерилизација/кастрација, вакцинација, прочистување од внатрешни и надворешни паразити.Неопходно е и секое животно да биде евидентирано/регистрирано во дата база на податоци, како и обележано (со ушна маркица, чипирање или пластифициран колан) на начин кој нема да му причинува никаква болка или траума.Севкупниот наведен третман (стерилизација/кастрација; дехелминтизација; вакцинација; обележување со ушна маркица или микро чип) за секое животно е на терет на општината.

Се напоменува дека со животните можат да работат само ветеринарни лица и стручни лица кои сакаат животни, кои немаат страв или анимозитет кон животните, лица кои поминале соодветни обуки и припадници од здруженија за заштита на животни. Тие со животните се обврзани да постапуваат грижливо и хумано, задоволувајќи ги стандардите пропишани со Законот за заштита и благосостојба на животните. За животот на животните може да оценува само ветеринарно лице. Односот кон животните може да биде предмет на мониторирање од страна на здруженијата за заштита на животни, со цел, при евидентирање на одредени нерегуларности, да се укаже помош за нивно надминување (согласно европските најдобри практики во овој домен).

Стерилизација (овариохистеректомија и орхиектомија)

Стерилизација е најефикасната мерка која, спречува неконтролирано размножување , намалување на бројот на напуштени кучиња на јавни површини и регулација на бројката на популација и прифатилишта. Исто така воспоставува контрола и репродукција на сопствениците на кучиња, така што во наредните 3-4 години целосно би се решил овој проблем на напуштени кучиња.

Стерилизацијата на женските и машките животни се врши после детален клинички преглед. Сите животни кои по мислење на ветеринарот, ги исполнуваат критериумите за операција се оперираат - стерилизираат.

По завршената операција, оперираните животни се сместуваат во болничкото одделение каде што престојуваат до зараснување на оперативната рана.Во постоперативниот период животните се сместуваат во наменските кафези, односно боксови, се врши редовно хранење и се под постојан надзор од соодветни стручни лица. Боксовите во стационарот редовно се чистат, се врши дезинфекција и дезинсекција, а по потреба и соодветна дератизација на целиот простор на стационарот.

Непосредно пред напуштање на стационарот над животните се врши вакцинација против беснило и дехелментизација. Животните обележани со ушна маркица, се враќаат на истата локација каде што претходно биле заловени.

Еутаназија

Еутаназија - е во целост неефикасен метод за контрола и решавање на проблемот на напуштените животни на долгорочно ниво, и,е препорачано од страна на Светската здравствена организација може да се спроведе **само и исклучиво како хумана еутаназија на болни животни, кои се смртно болни или повредени - во терминален стадиум на болест или повреда; кога состојбата е неизлечлива, и кога е невозможно да се елиминира болка**. Во тој контекст, а во рамки на оваа Програма еутаназијата смее да се изведе само како последна опција во случаи кога не постои друг начин на едно животно да му се помогне или кога нема никој заинтересиран да го превземе понатамошното лекување на многу болно животно ; како и во случаи кога станува збор за екстремно агресивно животно за кое нема можност за ресоцијализација.Одлуката за извршување еутаназија може да ја донесе само ветеринарно лице, при комисиско оправдување на одлуката од 3 ветеринарни лица. Неопходна е детална аргументација на ваквиот чекор во регистарот на еутаназирани животни.Еутаназираните животни се отстрануваат на еден од законските пропишани начини и се закопуваат во специјално изградени гробни јами.

Вклучување на граѓаните во Програмата за решавање на проблемот со бездомните животни – воведување на статус „Старател на бездомни животни“

Физичко лице кое доброволно со сопствените средства, обезбедува храна и ветеринарна помош и грижа на напуштени животни кучиња и мачки во градот во кој живее, континуирано го следи статусот, се смета како СТАРАТЕЛ на бездомни кучиња и/или мачки. .

Со својот волонтерски ангажман и пружени информации овие лица ја помагаат Општината да поквалитетно ги врши дејствијата од областа на зоохигиената на територијата на градот и се сметаат, во смисла на оваа Програма за важна компонента во процесот на контрола на бездомните животни кои се наоѓаат на јавните површини од градот.Овие лица се грижат за напуштени животни во согласност со важечките законски прописи во областа на ветеринарната медицина и благосостојбата на животните во исто време не го загрозуваат мирот и безбедноста на граѓаните и животната средина.

Освен што директно и помагаат на општината преку грижа и хранење на животните, при што директно и индиректно придонесуваат кон колективната здравствена заштита и контрола на популацијата бездомни животни, нивниот ангажман помага и вообезбедување на информации (бројка на стерилизирани/нестерилизирани животни; бројка на починати животни и сл) на општинските служби.,

Во интерес на општината е да одржува интензивна соработка меѓу државните институции, ЕЛС и старателите, се со цел здравствената заштита на луѓето, животните, општата безбедност и хуман третман кон бездомните животни. Светските искуства покажуваат дека ангажирањето на оние граѓани кои се грижат за животните е незаменливо и од суштинска важност (обезбедува бесплатна волонтерска помош) за контролата на бездомните животни по нивното враќање на улица.[4]

Лица кои се грижат за напуштени животни се евидентирани во секторот за комунални дејности на единицата на локална самоуправа.

Евидентацијата треба да содржи податоци за овие лица (име, матичен број , адреса на лична карта, општина, моментален престој адреса, телефонски број и e-mail адреса, име на здружението за заштита на животни (ако физичкото лице е член на здружение), како и информации за напуштените животни нивна грижа (број на микрочипови кај кучињата и мачките, локации каде што живеат).

Старателот набездомните животни пријавува и може да пружа асистенција на службата за заловување со цел животните кои не се стерилизирани да бидат заловени и да подложат на третманот на овариохистеректомија и орхиектомија, дехелминтизација, идентификација и повторно враќање на територијата на која биле заловени, како и да помогне во процесот на вдомување на што поголем број бездомни животни.

Старателот на бездомните животни треба да ја известинадлежната службата при ЕЛС за исчезнување или смрт набездомно животно за кои се грижи, по што тој податок ќе се евидентира.

Согласно Програмата општината им овозможува бесплатна стерилизација, кастрација, вакцинација, чипирање и лекување на сите бездомни животни , вклучително и на животните кои ги носат луѓето кои се грижат за нив на улица - старатели на бездомни животни.

Старателот на бездомни животние лице кое врши општествено корисна дејност и со своето волонтерско дејствување и помага на заедницата во која живее. **Старателот на бездомни животни во ниту еден случај не одговара материјално ни кривично за штета (по одредбите за објективна одговорност од ЗОО) што евентуално би ја направиле бездомните животни за кои се грижи**

Финансирање
Финансирање на Програмата се врши од средствата предвидени со буџетот на единицата на локална самоуправа.

Понудувач, избран со јавна набавка.планирани сретства за изгадба на прифатилиште се 5,000,000 денари пет милјони денари
Предвидени сретсва во бугет на Општина Кичево за третман на улицни кучина имаме 1.200.000 (еден милјон и двеста илјади денари)

Предвидени сретства за Кампања и развивање на свеста кај населениет планирани се 300 000 (триста илјади денари)

Извршител

Извршител на активностите од оваа Програма е правно лице, врз основа на претходно склучен договор со општината.

Надзор

Надзор над извршувањето на Програмата врши Одделението за заштита на животна средина, во соработка со Агенцијата за храна и ветеринарство (надлежности кои произлегуваат од Законот за заштита и благосостојба на животните) и Здруженијата за заштита на животните. Инспекциски надзор врши Секторот за инспекциски работи на општината преку инспекторите за комунални работи,и инспекторот за заштита на животна средина.

Едукација и информирање

Една од целите на оваа Програма е едукација и информирање на јавноста со активностите на истата.

Образованието е едно од долгорочните позитивни решенија за контрола на бездомните животни, па

затоа од фундаментално значење е промовирање на едукативни кампањи насочени кон промовирање на непречена и конструктивна коегзистенција меѓу луѓето и животните. За да се постигнат споменатите резултати, потребно е во овие кампањи покрај сопствениците на животни, да се вклучат сите граѓани (возрасни, млади и деца) со вклучување на сите релевантни чинители (на пример, училиштата и медиумите), како и луѓето кои работат со животни. Главните аспекти се однесуваат на следново

• Да се воведе концептот на одговорно сопствеништво, важноста од стерилизација, вакцинација, идентификација и регистрација;
• Да се поттикнат сопствениците да ги стерилизираат, вакцинираат, да ги идентификуваат и да ги регистрираат своите миленици;
• Да се поттикнат и промовираат најдобрите практики од соседните земји;
• Да се промовира одговорна грижа за маалските бездомни кучиња;
• Да се едуцираат граѓаните и да се промовира почитувањето на биолошките, психолошките и етолошките потреби на милениците;
• Да се поттикнат волонтерството во прифатилиштата за кучиња и одговорното вдомување;
• Да се обесхрабри купувањето на домашни миленици;
• Да се поттикнат луѓето да пријавуваат малтретирање, злоупотреба и убиство на животни до соодветните органи;
• Да се обучат луѓето кои работат со животни (како во прифатилиштата, така и на улиците).

Завршна одредба

Оваа **програма** влегува во сила со денот на објавувањето во “ ------------- “ (службен гласник на општина __________)

ОПШТИНА КИЧЕВО
www.kicevo.gov.mk
kicevo2025@kicevo.gov.mk
тел. 045/ 22 00 20

KOMUNA E KËRÇOVËS
www.kercova.gov.mk
kicevo2025@kicevo.gov.mk
tel. 045/ 22 00 20

Изготви:

Инг- биотехнолог   Емилија Петкоска

Бр.__________
Датум.____._____. ______

Кичево

Совет на Општина Кичево
Претседател,

Ајхан Сулкоски / Ajhan Sulkoski

____